

Annotasiya: Mazkur maqolada ramziy obraz tushunchasi ingliz adabiyoti misolida tahlil qilinadi. Ingliz adabiyoti tarixida ramziy obraz tushunchasi turli adiblar ijodida ko'zga tashlanadi. XX asr ingliz adabiyotining taniqli adibasi Doris Lessingning "Parvoz" (Flight, 1957) hikoyasida ramziy obraz tushunchasi turlicha talqin qilinadi. Mohir iste'dod sohibasi Doris Lessing hikoyasi sarlavhasida ozodlik, hurriyat va yangi hayot boshlash uchun tashlangan ilk qadamni ilk marotaba parvoz etishga chog'langan qushning boshidan kechirgan qiyinchiliklariga qiyoslab tasvirlaydi.

Kalit so'zlar: iste'dod, madaniyat, ramz, ehtiros, ozodlik, qat'iyat.

Abstract: The presented article deals with the analysis of the concept of symbolic image in modern English literature. In the history of English literature, the novel of the British writers illustrate different concepts of the symbolic image. Famous English writer of the XX century Doris Lessing's story entitled "Flight", has a lot to convey to readers. With a single title "Flight", Doris Lessing describes the first step to freedom, liberty and a new life as if the bird was flying for the first time and therefore experiencing hardships

Key words: talent, culture, symbol, passion, freedom, precession.

O'z asarlaridagi g'oyani ramziy ma'no tufayli o'quvchi yoshlarga va kitobxonlarga yetkazib berayotgan yozuvchilar talaygina. Ramz so'zi arabcha so'z bo'lib, "ishora qilmoq" degan ma'noni anglatadi [Quronov D., Mamajonov Z., Sheraliyeva M.: 2013]. Ramziy obraz tushunchasi qadimdan barcha xalqlar folklori va adabiyotida ma'lum va mashhur. Ayris Myerdok, Jon Le Kar, Joan Xarris, Julian Barns, Doris Lessing kabi ingliz ijodkorlari va O'tkir Hoshimov, Chingiz Aytmatov, Xudoyberdi To'xtaboyev, O'lmas Umarbekov kabi mashhur yozuvchilarimiz ramziy obrazlardan mohirona foydalanishgan. Buni birgina Chingiz Aytmatovning "Oq kema" qissasida foydalangan "shoxdor ona bug'u" so'zi orqali ezgulik, yaxshilik, oliyjanoblik, mehr-oqibat kabi tuyg'ularni, "baliq" obrazi orqali esa erk va qudratni ifodalashi yozuvchining yuksak iste'dod egasi ekanligidan dalolat beradi.

Ingliz adabiyotining yetakchi vakillaridan biri sanalgan Doris Lessing ko'plab romanlar, hikoyalar, adabiyotshunoslik muammolariga bag'ishlangan esselar va novellar muallifidir. U o'z asarlari orqali ko'pincha insonlarning zamonaviy hayot tarzi hamda shu zamondagi ijtimoiy adolatsizliklarni ko'rsatib berishga harakat qilgan. "Maysa kuylamoqda" (The Grass is singing, 1950), "Zo'ravonlik bolalari" (The Children of Violence), "Yaxshi qo'shnining kundaligi" (Diary of a Good Neighbour, 1983), "To'rt darvozali shahar" (The Four-Gated City, 1969) kabi asarlari shular jumlasidandir. Yozuvchi asarlarining aksariyati tarjimai hol mazmunidagi asarlar bo'lib, ularda Afrikadagi ijtimoiy va siyosiy kurashlar, ruhiy iztiroblar, madaniyatlar to'qnashuvi, mustamlakachi va qora tanlilar o'rtasidagi munosabatlar to'grisida hikoya qilinadi.

Lessing yuksak va samarali adabiy faoliyati uchun 2007-yil 11-oktabr kuni Shvetsiya Fanlar akademiyasi tomonidan "Nobel mukofoti"ga loyiq yozuvchi deb topildi. U ushbu mukofotini 88 yoshida olgan, eng keksa mukofotlanganlar orasida uchinchi keksa Nobel mukofoti sovrindoriga aylandi. U adabiyot bo'yicha "Nobel mukofoti"ga sazovor bo'lgan 11-ayol edi. Lessing asarlarini ayol tajribasidan paydo bo'lgan ehtiros, shubha va kelajakka bo'lgan qarashlarini boy kolleksiya o'laroq saqlab qolinishi kerakligini ta'kidlaydi.

Doris Lessing ijodi davomida ramziy obrazlardan yuksak did ila, mohirona foydalangan yozuvchi desak hech ham mubolag'a bo'lmaydi. Biz bu so'zlarni isboti sifatida uning qalamiga mansub bo'lgan "Parvoz" (Flight, 1957) hikoyasini keltirishimiz mumkin. Yozuvchi ushbu mo'jazzina hikoyasi va birgina "Parvoz" -Flight so'zi orqali, hayotimizda juda katta ahamiyat kasb etgan erkinlik, ozodlik, mas'uliyat, barcha go'zal qizlarga xos qat'iyat, sevgi va erkinlikka intilish tuyg'ularini samimiy tarzda tasvirlab bergan. Ushbu hikoyada yozuvchi endigina tuxumdan chiqqan polaponni inidan olib qo'ygan insonni qushchani parvozga undashini qanchalik mohir tarzda tasvirlaganligiga guvoh bo'lamiz: *"Above the old man's head was the devocate, a tall wire-netted shelf on stills, full of strutting, preening birds. The sunlight broke on their grey breasts into small rainbows. His ears were lulled by their crooning, his hands stretched up towards the favorite, a homing pigeon, a young plump-bodied bird which stood still when it was saw him and cocked a shrewd bright eye. "Pretty, pretty" he said, as he grasped the bird and drew it down, feeling the cold coral claws tighten around his finger. Content, he rested the bird lightly on*

his chest and leaned against a tree, gazing out beyond the devocate into the landscape of a late afternoon [Lessing: 1957]

Lessing polapon bilan Elis ismli sho'x, go'zal, qat'iyatli, 18 bahorini qarshilagan qizning hayotiga ramziy ma'noda qiyoslaydi: "His eyes travelled homewards along this road until he saw his granddaughter swinging on the gate underneath a frangipani tree. Her hair fell down her back in a wave of sunlight and long bare legs repeated the angels of the frangipani stems, shining brown stems among patterns pale blossom. Her grandfather's mood shifted. He deliberately held out his wrist for the bird to take a flight and caught it again at the moment it spread it's wings" [Lessing D.: 1957]. Chunki Elis Stiven ismli yigitni yoqtirib qoladi va u bilan turmush qurish niyatida ekanligini bobosiga bildiradi. Lekin bobosi uning bu fikriga qarshilik qiladi, Elis esa o'z fikrini o'zgartirish niyati yo'q ekanligini aytadi va o'z uyini tark etadi. "Alice was just waiting Steven in front of the gate, but her grandfather was upset from this. Alice said that I feel in love with him, We'll marry soon. Steven came suddenly with a present for her. The couple were sauntering among the bushes, laughing. As he watched his granddaughter escape from youth a sudden mischevious movement and run off through the flowers with Steven in persuit." [Lessing D.; 1957]. Bobosi o'zi yolg'iz qoladi, keyin esa xayolga berilib ketadi: ertalab daraxt shoxidagi qushlarning inini va polaponni koz oldiga keltiradi va hammasini tushunib yetadi. "He looked at his granddaughter with sardonic hatred, hating himself. They were caught and finished both of them but the girl was still running free. Now, you can go, he said aloud. He held the bird poised, ready for flight while he looked down the garden towards the boy and the girl. Then clenched in the pain of loss, he lifted the bird on his wrist and watched it soar. A whirr and a spatter of wings and a cloud of a bird rose into the evening from the dovecote" [Lessing D.: 1957]. U o'ziga nabirasi Elis ulg'ayib qolganini va yangi hayot sari parvoz qilish vaqti kelganini tushunib yetadi. Xuddi, qushlar katta bo'lib, uchishni o'rganganini va erkin, ozod holda parvoz qilganini kabi.

Ramziy obraz muayyan tizimni tashkil etadi va ayrim hollarda ko'pchilik xalqlar adabiyoti va san'atida mushtarak mazmunni ifodalaydi. Masalan: sher- mardlik, tulki - makkorlik, bo'ri - ochko'zlik, gul - go'zallik va boshqalar. Ba'zi ijodkorlar an'anaviy ramzlar bilan bir qatorda tabiatdagi har bir hodisa va detallardan ramziy tasvir uchun foydalanadilar. Bunda u yoki bu narsa tasvir jarayonida yozuvchi maqsadiga xizmat qiluvchi muayyan ramziy ma'noga ega bo'ladi. Lekin mohir ingliz adibasi Doris Lessing "Parvoz" (Flight, 1957) hikoyasida ramziy obrazdan noan'anaviy tarzda foydalangan va u birgina sarlavha uchun foydalangan "Parvoz" so'zi orqali juda ko'p ma'nolarni tasvirlab bergan.

ADABIYOTLAR:

1. Qur'onov.D., Mamajonov Z., Sheraliyeva M. Adabiyotshunoslik lug'ati. Toshkent. Akademnashr. 2013.
2. Normatov U. "Ijod sehri". "Sharq" nashriyot-matbaa aksiyadorlik kompaniyasi bosh tahririyati. Toshkent -2007.
3. Jovliyev B. "Til va adabiyot" jurnali. 2013- yil 25- iyul.
4. Ulug'ov A. "Adabiyotshunoslik nazariyasi". G'afur G'ulom nomidagi nashriyot matbaa ijodiy uyi. Toshkent-2018.
5. Lessing D. "Flight" in Short Story Collection "The Habit of Loving". 1957.

ИНГЛИЗ-ЎЗБЕК ТИЛЛАРИДА ЕНГИЛ САНОАТГА ОИД ТЕРМИНЛАРНИ ИШЛАБ ШАКЛЛАНТИРИШНИНГ АҲАМИЯТИ

Сратдинова Г.Б.

Ассистент, Бердақ номидаги ҚДУ, Нукус, Ўзбекистон

e-mail: gulbaharsratdinova@gmail.com

tel: +99891 3732232

Ҳозирги глобаллашув даврида амалга оширилаётган ислохатлар халқимизнинг турмуш фаровонлигини юксалтиришда муҳим аҳамият касб этувчи соҳаларни ривожлантиришга қаратилган. Жамиятдаги маънавий ва техник ривожланишлар илм-фаннинг тилшунослик соҳасида ўз таъсири билан яққол кўзга тошланади. Шунки жамиятдаги маданий ва техник ривожланишлар тилнинг лексик бирликларида катта ўзгаришларни келтириб чиқаради, яъни ҳар қандай соҳадаги янгилик дастлаб тилнинг лексик системасида, терминлар орқали ифода қилинади. Шу боис тилшунослар ҳар бир соҳа бўйича терминларни алоҳида шакллантиришга эътибор қаратиб, уларни ўз илмий ишларининг текшириш объектига айлантириди.

Махсус сўзларни яратиш, мавжуд терминологик тизимларни такомиллаштириш, янги термин ва уларнинг тизимларини яратишнинг мақбул усулларини аниқлаш, билимларнинг турли